

УКРАЇНА

(19) UA (11) 52348 (13) U
(51) МПК (2009)
G10L 15/00

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ
І НАУКИ УКРАЇНИ

ДЕРЖАВНИЙ ДЕПАРТАМЕНТ
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ
ВЛАСНОСТІ

ОПИС ДО ПАТЕНТУ НА КОРИСНУ МОДЕЛЬ

видається під
відповідальність
власника
патенту

(54) СПОСІБ УСНОМОВНОГО ПЕРЕКЛАДУ ФРАЗ

1

(21) u201001605

(22) 16.02.2010

(24) 25.08.2010

(46) 25.08.2010, Бюл.№ 16, 2010 р.

(72) ВІНЦЮК ТАРАС КЛИМОВИЧ, ГРИЦЕНКО ВОЛОДИМИР ІЛЛІЧ

(73) МІЖНАРОДНИЙ НАУКОВО-НАВЧАЛЬНИЙ ЦЕНТР ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА СИСТЕМ

(57) Спосіб усномовного перекладу фраз, який включає розпізнавання мовленнєвого сигналу та

2

лінгвістичний аналіз результату розпізнавання, який **відрізняється** тим, що розпізнавання звукового сигналу виконують за алгоритмом автоматичного розпізнавання злитого мовлення з врахуванням ймовірностей слідування слів у фразах, з визначенням оптимального порядку слів, який відповідає введений усномовній фразі, та лінгвістичним аналізом послідовності слів у фразах, в результаті чого формують та озвучують усномовний переклад фрази.

Корисна модель відноситься до галузі розпізнавання мовленнєвих сигналів й призначений для усномовного перекладу фраз з однієї мови на іншу.

До аналогів моделі належать способи для перекладу текстів, введених до комп'ютерної системи за допомогою клавіатури та екрану. Недоліком клавіатурно-екранних пристроїв є низька продуктивність усномовного перекладу, який вимагає введення тексту з клавіатури для його перекладу; збільшені розміри портативних пристроїв за рахунок клавіатури та екрану. До аналогів моделі також відноситься спосіб, що реалізований в класі пристроїв усномовного перекладу, серед яких кишенькові комп'ютери зі спеціалізованим програмним забезпеченням та портативні пристрої серії Partner та Universal Translator та від ЕСТАСО.

За найближчий аналог корисної моделі обрано спосіб, який реалізовано в ЕСТАСО Partner UT-203 (www.ectaco.com). Partner UT-203 є портативним пристроєм, що містить процесор цифрової обробки сигналів й має апаратну систему розпізнавання усномовних фраз. Пристрій призначений для перекладу усномовних фраз з російської та англійської мови на одну з трьох мов: англійську, російську або німецьку. Результат перекладу фрази виводиться на екран й може бути озвучений російською, німецькою, або англійською мовами. Partner UT-203 заявлений як багатодикторна система, тобто така, що не потребує попереднього налаштування на голос диктора. Розпізнавання на пристрої обмежується 3000 фразами, які розбито на

16 підкатегорій. Фрази для перекладу жорстко детерміновані, тобто зміна порядку слів у фразах заборонена. Це обмеження є основним недоліком Partner UT-203.

Корисна модель, що пропонується, усуває цей недолік.

В основу корисної моделі покладено задачу розширення можливостей усномовного перекладу фраз з однієї мови на іншу, шляхом реалізації автоматичного розпізнавання злитого мовлення, що складається зі слів заданих у вигляді їх фонетичних транскрипцій та ймовірностей слідування слів у фразах. В результаті розпізнавання обирається оптимальний порядок слів, що відповідає введений усномовній фразі, або формується відмова від розпізнавання. Результат розпізнавання подається для перекладу до лінгвістичного аналізатора. Таким чином, модель пропонує новий, відсутній в прототипі, спосіб розпізнавання усномовних фраз, який не обмежується певним порядком слідування слів у фразах.

Поставлена задача вирішується способом усномовного перекладу фраз, який базується на розпізнаванні мовленнєвого сигналу та лінгвістичному аналізі результату розпізнавання, при цьому розпізнавання звукового сигналу виконують за алгоритмом автоматичного розпізнавання злитого мовлення з врахуванням ймовірностей слідування слів у фразах, з визначенням оптимального порядку слів, який відповідає введений усномовній фразі та лінгвістичним аналізом послідовності слів

(19) UA (11) 52348 (13) U

у фразах, в результаті чого формують та озвучують усномовний переклад фрази.

На Фіг.1 зображено спосіб усномовного перекладу, що пропонується даною корисною моделлю. Оцифрований звуковий сигнал надходить до аналізатора, в якому перетворюється у сукупність векторів, що описують звуковий сигнал з прийнятною для розпізнавання точністю. Блок розпізнавання злитого мовлення в якості вхідних параметрів отримує словник фонетичних транскрипцій слів та ймовірності їх слідування у фразах. В цьому блоці виконується процедура вибору найкращого опису даного звукового сигналу послідовністю слів на основі заданої міри схожості. Обрана послідовність слів подається у лінгвістичний аналізатор, на виході з якого формується результат перекладу.

Словник транскрипцій слів та словосполучень формується у вигляді текстових записів, одиницею яких є текстова позначка фонемі. Набір фонем є формальним описом слова або словосполучення. Кожній фонемі відповідає один або декілька векторів, що використовуються при обчисленні міри схожості. Визначення відповідності фонемі її векторному опису здійснюється на етапі навчання розпізнаванню, на основі знання про особливості мовлення диктора, так званого мовного паспорту. Для створення мовного паспорту диктор має вимовити певний текст, на основі якого система налаштується на його голос. Процедура налаштування на голос диктора, тобто створення його мовного паспорта, значно покращує результати розпізнавання у порівнянні з усередненими моделями, що є основою багатодикторних методів розпізнавання.

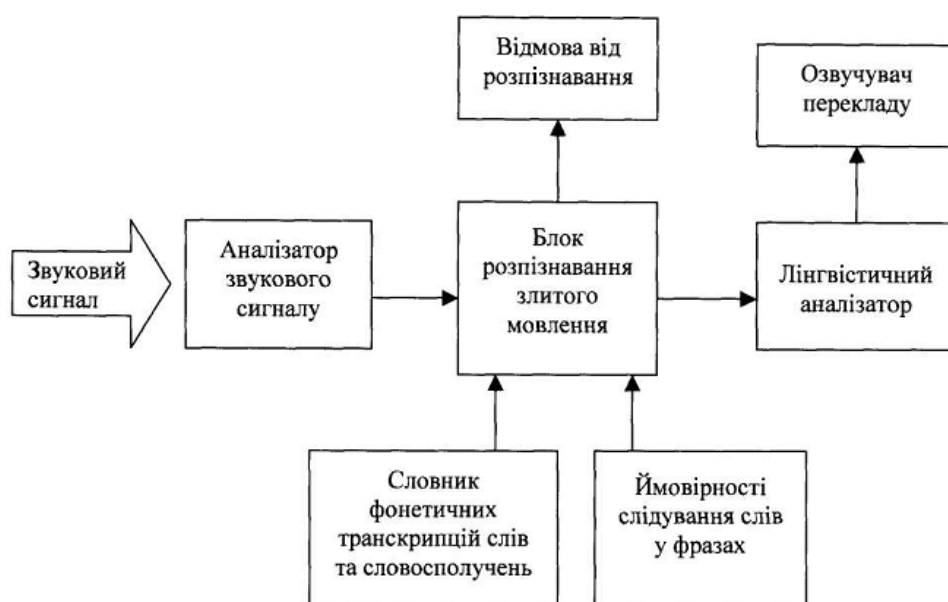
На Фіг.2 зображено структурну схему голосового фразника-перекладача, в якому реалізований поданий спосіб усномовного перекладу. Голосовий фразник-перекладач складається з наступних частин:

- 1 - мікрофона;
- 2 - аналого-цифрового перетворювача;
- 3 - мікроконтролера;

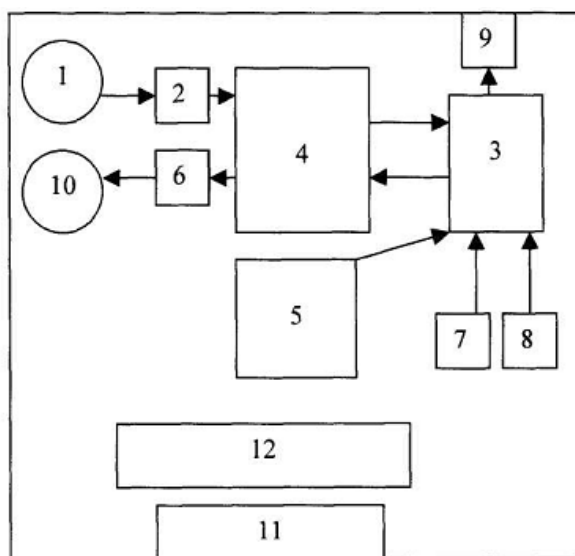
- 4 - процесора цифрової обробки сигналів;
- 5 - енергонезалежної пам'яті;
- 6 - цифро-аналогового перетворювача;
- 7 - кнопки включення живлення;
- 8 - кнопки введення усномовного сигналу для перекладу;
- 9 - двох світлових індикаторів;
- 10 - динаміка;
- 11 - виходу для з'єднання диктофона з комп'ютером;
- 12 - акумулятор.

Мікрофон 1 приєднаний до аналого-цифрового перетворювача 2, який з'єднаний з процесором 4 цифрової обробки сигналу. До процесора 4 приєднаний мікроконтролер 3, аналогово-цифровий 2 та цифро-аналоговий перетворювачі 6. Мікроконтролер 3 приєднаний до енергонезалежної пам'яті 5, клавіатури 7, 8, та засобів індикації 9. Живлення пристрою виконують за допомогою акумулятора 12. Для зв'язку з комп'ютером призначений USB-порт 11.

Введення усномовних фраз для перекладу активується натисненням кнопки введення усномовного сигналу. Звуковий сигнал з мікрофона 1 поступає в аналого-цифровий перетворювач 2. Оцифрований сигнал подається в процесор 4 цифрової обробки сигналу, в якому сигнал обробляється та розпізнається. Результатом розпізнавання можуть бути переклад або відмова від розпізнавання (наприклад, якщо фраза відсутня в словнику транскрипцій). В залежності від результату розпізнавання, процесор 4 генерує сигнал мікроконтролеру 3, який обирає за заданим алгоритмом фразу для озвучення та викликає її із енергонезалежної пам'яті 5. Фраза для озвучення подається в процесор 4, декодується в прийнятну для озвучення форму, поступає в цифро-аналоговий перетворювач 6 та озвучується. Світлові індикатори 9 індексують режими, в яких працює пристрій: очікування, перекладу, озвучення, з'єднання з персональним комп'ютером тощо.

Фіг. 1

Фіг. 2